

GROEP 5/6

**HET
VERHAAL
VAN DE
VLAMINCK-
HORST**

**Landgoed de
Vlaminckhorst,
Heino**

INHOUD

Met de leerlijn komen leerlingen van groep 1 t/m 8 in het basisonderwijs structureel in aanraking met het lokale erfgoed en de bijbehorende verhalen, krijgen zij kennis van de eigen omgeving en leren zij het erfgoed waarnemen, herkennen, verklaren en waarderen.

Met erfgoed bedoelen we: Sporen van vroeger die je nog steeds kunt terugvinden in voorwerpen, verzamelingen en collecties, gebouwen, verhalen, bijzondere plekken en in het landschap. Het zijn de schatten van de gemeente Raalte. Soms zie je ze gelijk en soms zijn ze een beetje verborgen!

Ga je mee op zoek?

HET VERHAAL VAN DE VLAMINCK- HORST

Achtergrondinformatie

Les 1

Les 2

Les 3

Bijlagen

3

4

6

8

9

ACHTERGROND INFORMATIE

Landgoed
de Vlaminckhorst

Vlaminckhorstweg 38
8141 GH Heino

**HET
VERHAAL
VAN DE
VLAMINCK-
HORST**

**Deze leerlijnen
zijn ontwikkeld door:**
Nellie Verhoef i.s.m. Zeeman
& de Regt Onderwijskundi-
gen, Ewout van der Horst en
Martijn Horst.

**Reserveringen
rondleiding:**

Nellie Verhoef
nellieverhoef@gmail.com

In dit project gaan leerlingen aan de slag met het cultuurhistorisch landschap en het wonen en werken op landgoed de Vlaminckhorst.

Het erfgoed dat centraal staat in deze lessen is bijzonder omdat hier de historie van Heino en omgeving terug te vinden is in het landschap en in de gerestaureerde gebouwen. Het ontstaan van Heino is zichtbaar door de boerderijen die zijn gebouwd op de grens van lage en hoge gronden en de bewaard gebleven authentieke spieker naast een boerderij, beide herbouwd in 1858.

De leerling leert:

- het (cultuurhistorisch) landschap rondom de Vlaminckhorst duiden
 - over het wonen en werken op de Vlaminckhorst
- het verhaal van De Vlaminckhorst aan elkaar te verbeelden en presenteren

Achtergrondinformatie voor de docent:

U leest meer over meer Landgoed de Vlaminckhorst in de Canon van Heino:
<https://www.entoen.nu/nl/overijssel/salland/heino/vlaminckhorst>

In het pdf-document LO - Vlaminckhorst- beknopte landschapsgeschiedenis vindt u interessante informatie over het landschap rondom de Vlaminckhorst.

LES 1

introductiones

60 min

Docent

- postpakket met brief (ook in bijlage) en voorwerp
- werkblad voor de leerlingen
- tekenmateriaal
- woordenboek
- bronnen 1 t/m 5

Deze introductiones wordt gegeven op school door de docent.

De leerling wordt voorbereid op de beleving van het erfgoed door een opdracht en het activeren van de voorkennis.

**HET
VERHAAL
VAN DE
VLAMINCK-
HORST**

Lesonderdelen:

1. Vertel dat er een postpakket is gekomen voor de klas. Het is een brief en een voorwerp verstuurd vanaf Landgoed de Vlaminckhorst.

Lees de brief voor. Of laat één van de leerlingen de brief voorlezen.

Bespreek de brief:

- Wat valt je op aan de brief?
- Krijg je zelf wel eens een brief? Van wie?

Onderzoek met elkaar het voorwerp:

- Is het zwaar of licht?
- Van welke materialen is het gemaakt?
- Is het gebruikt? Waaraan zie je dat?
- Welke vormen zie je terug?
- Door wie zou dit gemaakt zijn?
- Waarom is het bewaard gebleven?

2. Deel het werkblad uit. Laat de leerlingen de vragen maken bij de brief, gevonden voorwerp en dit wil ik graag weten.

3. Verdeel de klas in twee groepen. Iedere groep gaat aan de slag met een opdracht:

- Wonen en werken op de Vlaminckhorst
- Landschap rondom de Vlaminckhorst

Het eerste deel van de opdracht wordt in de klas gemaakt. Het tweede deel wordt buiten gemaakt tijdens het bezoek aan de Vlaminckhorst.

Afhankelijk van de groepsgrootte kunt u de twee groepen ook weer verdelen over (drie) deelgroepjes.

LES 1

introduction

HET VERHAAL VAN DE VLAMINCK- HORST

4. Bespreek de opdracht na die de leerlingen in de klas hebben gemaakt.

Laat de groepen aan elkaar vertellen wat ze hebben gedaan en wat ze hebben ontdekt.

Zorg dat er een uitwisseling ontstaat tussen de twee groepen.

De leerlingen kunnen elkaar bevragen.

Check bij het nabespreken of de leerlingen de volgende inhoud hebben begrepen:

<i>Engelse tuin</i>	Romantisch landschap met bloemen, struiken, bomen en grasvelden en slingerpaden en zitjes.
<i>Es</i>	Hoog gelegen akker.
<i>Hakhoutbosje</i>	Houtgewas gebruikt voor verkoop.
<i>Sterrebos</i>	Een bos met een lanen-structuur in de vorm van een ster.
<i>Duindekzand</i>	Sporen uit de ijstijd: zand dat als één grote deken door de wind over ons landschap is neergelegd. Zandkoppen zijn zichtbaar.
<i>Holle weg</i>	Een rijpad met aan beide kanten steile wanden.
<i>Karnhuis</i>	Hier verwerkten de boer en boerin de melk van de koeien.
<i>Spieker</i>	Hier woonde de eigenaar van het landgoed in de zomer.
<i>De deel</i>	Dit was verboden terrein voor de kinderen van de boer en boerin.
<i>De jachtkamer</i>	Hier stonden de koeien en sliepen de knecht en de meid.

5. Blik alvast vooruit op het bezoek aan de Vlaminckhorst met de klas.

Welke afspraken maakt u met de leerlingen tijdens deze buitenles? Hoe gedraag je je als een goede gast op het landgoed? Wat doe je wel en wat doe je niet? Houd in ieder geval rekening met:

- Niet in het woonhuis op het landgoed. Wel gluren en spieken.
- Laarzen mee bij nat weer.
- Zorg voor voldoende begeleiding.

LES 2

kernles

60 min

Vlaminckhorst
Heino

Neem mee van
school naar de
Vlaminckhorst:

- werk-
bladen/
opdrachten
- schrijfgerei
- voldoende
prints van
de platte-
grond.

*meetlinten
aanwezig op de
Vlaminckhorst*

In deze les staat het
beleven van het
erfgoed centraal.

**HET
VERHAAL
VAN DE
VLAMINCK-
HORST**

Lesonderdelen:

1. Ontvangst en welkom (10 tot 15 min.)

- Terugkomen op de brief en voorwerp
- Restaureren van het vervallen landgoed (eventueel video laten zien)
- Uitleg over het deel waar de leerlingen zich nu bevinden: 'de deel'
- Verloop van het bezoek verder toelichten.
- De twee groepen op weg helpen met hun opdracht.

2. Uitvoeren van de buiten-opdrachten (35 tot 40 min.)

De twee in de klas gemaakte groepen gaan aan de slag met hun eigen opdracht.

3. Nabespreking (10 min.)

Wat hebben de leerlingen gezien en ontdekt? Laat ze het aan elkaar vertellen. Wat viel op?

LES 2

kernles

HET VERHAAL VAN DE VLAMINCK- HORST

Voor de begeleiders van Stichting 'Rondom de Vlaminckhorst'

- Zorg dat de benodigde materialen al klaar staan als de groep op bezoek komt.
- Leg een kopie/reserve-exemplaar klaar van de werkbladen/opdrachten met een aantal potloden in het geval de leerlingen hun werkblad niet bij hen hebben.
- Vergeet niet terug te komen op de brief en het voorwerp aan het begin van het bezoek. Vraag of ze de brief hebben ontvangen. Waarvoor is het voorwerp gebruikt volgens de leerlingen? Laat eventueel de plek zien waar het voorwerp is gevonden (fictief).
- Houd de tijd in de gaten en laat ruimte voor de nabespreking. Reflectie is een belangrijk deel van het leerproces.
- Vraag na afloop wie van de leerlingen (en hun ouders) zouden willen assisteren bij werkzaamheden op de Vlaminckhorst. Er is voldoende te doen, lekker handen uit de mouwen en het is nog gezellig ook. Zo kun je zelf ook zorgdragen voor dit bijzondere erfgoed van Heino.

LES 3

reflectieles

max 60
min

Docent

- werkblad/opdrachten uit les 1 en les 2
- materialen voor het maken van een tentoonstellingsdoek (lakens/karton en verf). papier (zie bijlage) of -doosje

Deze afsluitende les wordt gegeven op school door de docent.

Er wordt teruggeblikt op wat er is beleefd en geleerd.

HET VERHAAL VAN DE VLAMINCK- HORST

Lesonderdelen:

1. Blik met de leerlingen terug op het bezoek aan het landgoed.

Waren ze goede gasten? Wat hebben ze ontdekt over het verhaal van de Vlaminckhorst? Laat de twee groepen elkaars bevindingen delen.

2. Laat de leerlingen het werkblad afmaken.

3. Maak met de klas gezamenlijk een tentoonstellingdoek.

De leerlingen verbeelden op dit doek het verhaal van de Vlaminckhorst.

Gebruik daarvoor lakens (3 meter lang en 2 meter breed) of karton.

Op het tentoonstellingsdoek worden de kenmerken van het landschap weergegeven en het verhaal van de mensen die woonden en werkten op de Vlaminckhorst.

Laat de twee groepen bedenken wat zij belangrijk vinden om te laten zien op het doek. Wat hebben ze ontdekt tijdens deze lessen? Hoe verbeeld je dat op het doek? In woord en beeld.

Bedenk ook met elkaar:

- Waarom bewaren we de Vlaminckhorst voor later?
- Hoe hoort de Vlaminckhorst hort bij de geschiedenis van het dorp Heino?

Maak het doek stap voor stap. Besteed aandacht aan de fasen van het creatieve proces: oriënteren / experimenteren / uitvoeren / reflecteren.

BIJLAGEN

INHOUD

- Brief voor de klas
- Werkblad
- Opdracht over het landschap
- Plattegrond
- Opdracht over wonen en werken op de Vlaminckhorst
- Plattegrond

BIJLAGEN

Brief voor de klas

Beste kinderen,

Ik stuur jullie een brief om jullie uit te nodigen voor een bezoek aan ons Landgoed de Vlaminckhorst. Wij wonen op de Vlaminckhorst. Toen wij er kwamen wonen, waren de gebouwen oud en vervallen. De tuin was een woestenij. Afbreken en een nieuw huis bouwen mocht niet. Dat komt omdat het officieel een landgoed is met twee Rijksmonumenten. Deze monumenten zijn bijzonder en vertellen over de geschiedenis van Heino. Met monumenten moeten we voorzichtig omgaan. Inmiddels hebben we het landgoed helemaal gerestaureerd. Een heel karwei vol avonturen. Het is gelukt!

Wie weet waar de Vlaminckhorst ligt?

Ja het kan ook bijna niet anders: het ligt aan de Vlaminckhorstweg aan de rand van Heino, richting het Lemelerveld. De weg doorkruist het landgoed en snijdt het stuk land als het ware in tweeën.

Sinds we hier wonen op het landgoed hebben we een aantal vragen die ons bezighouden. We willen graag met jullie gaan onderzoeken hoe het komt dat het landschap rondom de Vlaminckhorst er een beetje vreemd uit ziet. Als we om ons heen kijken zien we een hoog stuk grond aan de overkant van de Vlaminckhorstweg. Aan de rand daarvan zien we een soort duinrand. Duinen in Heino? Er zijn dus hoogteverschillen, een Engelse tuin met een vijver en de mooie eikenlaan. Toch raar dat dat zo dicht bij elkaar staat.

Ook zijn we benieuwd welke mensen hier vroeger woonden en werkten. We weten dat het spieker, het huis naast de boerderij, een buitenverblijf was voor rijke mensen uit de stad Zwolle. In de zomer was het warm in de stad en de rijke mensen zochten verkoeling tussen de bomen op het mooie platteland. Die rijke mensen kookten niet eens zelf. Ze lieten zich verwennen door de boeren die op de boerderij woonden en voor hen gingen koken als ze aan de bel trokken. Wie waren die mensen, wie deed wat en wat hadden ze daarbij nodig? Er zijn zelfs nog oudere mensen die daarover mooi kunnen vertellen! Wat ga je dan vragen aan zo iemand?

Bij het opruimen van de schuur vonden we een voorwerp. Wij weten niet wat het is. Jullie wel?

Zouden jullie ons kunnen helpen?

Hoogachtend,
Neeltje Cornelia Verhoef

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

De brief

- Omschrijf in je eigen woorden wat een landgoed is. Gebruik het woordenboek.

.....

- Het woord 'horst' heeft verschillende betekenissen.
Welke betekenis(sen) vind jij het meest passen bij Landgoed de Vlaminckhorst?
0 een hoger gelegen stuk grond begroeid met kreupel- en hakhout
0 een dorp in Limburg
0 een vogelnest

Gevonden voorwerp

- Maak hier een schets van het voorwerp. Maak je een boven-, zij- of onderaanzicht?
- Geef een titel/naam aan het voorwerp.
- Teken (als in een gebruiksaanwijzing) hoe volgens jou dit voorwerp gebruikt kan worden.

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Dit wil ik graag weten over Landgoed de Vlaminckhorst:

1.

.....

2.

.....

3.

.....

***Maak de opdracht over het landschap OF
over het wonen en werken op de Vlaminckhorst.***

Werk de opdracht netjes uit samen met je groepje. Lever het in bij je juf of meester.
Het eerste deel van de opdracht maak je in de klas. Het tweede deel maak je buiten
tijdens het bezoek aan de Vlaminckhorst.

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Opdracht over het landschap

In de klas

a. Zoek en bekijk de bronnen 1 en 2.

Deze bronnen laten 'landschaps-matrixces' zien. Het is een manier om informatie over het landschap in Overijssel schematisch weer te geven. Met de matrixen kun je opzoeken welk landschap rondom jouw dorp of stad voorkomt en welke onderdelen daarbij horen. Welke grond ligt er onder jouw voeten? Je kunt ook snel zien hoe dit door de eeuwen heen is veranderd. Deze bronnen zijn gemaakt door Martijn Horst van Landschap Overijssel. Een knap staaltje werk om al die informatie over de landschappen in deze provincie één overzicht te krijgen.

Beantwoord de volgende vragen bij bron 1:

- Kruis aan op de kaart waar de Vlamincckhorst in Heino ligt. Gebruik de atlas of google-maps.
- Welke landschaps-matrix hoort hierbij?

Beantwoord de volgende vragen bij bron 2:

- Kleur het vakje 'Landgoederen' in de matrix Dekzandlandschap oranje.
- Bestond de grond hier tussen 1000 en 1500 uit heide of moeras?
- Maak in de matrix een tekening van een heideveld, loofbos, weiland, naaldboom en een landgoed.

b. Het landschap op de Vlamincckhorst bestaat uit verschillende onderdelen.

Zoek de juiste omschrijving bij het onderdeel. Trek een lijntje. Gebruik hierbij bron 3, de aardrijkskunde-methode of een zoekmachine op internet.

• Engelse tuin	• Een bos met een lanen-structuur in de vorm van een ster.
• Es	• Sporen uit de ijstijd: zand dat als één grote deken door de wind over ons landschap is neergelegd. Zandkoppen zijn zichtbaar.
• Hakhoutbosje	• Romantisch landschap met bloemen, struiken, bomen en grasvelden en slinger paden en zitjes.
• Sterrebos	• Houtgewas gebruikt voor verkoop.
• Duindekzand	• Een rijpad met aan beide kanten steile wanden.
• Holle weg	• Hoog gelegen akker.

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Opdracht over het landschap

Buiten bij de Vlaminckhorst

Je maakt een ronde over het landgoed. Kijk goed om je heen en geniet van het landschap!

1. Er zijn zeer oude bomen op de dekzandduinen langs de Lemelerveldseweg. Ga erheen, neem je meetlint mee en kijk of je de wortels van de oude bomen kunt volgen.

- Hoe diep en hoe ver gaan ze de grond in?

.....

- Op welke plaatsen zijn ze ooit omgehakt?

.....

2. Zoek het hoogste punt op. Noteer het hoogteverschil tussen het dekzandduin en het laagste punt dat je kunt vinden. Schat hoeveel hoger je staat dan de boerderij.

.....

3. Welke dieren zie je onderweg?

.....

4. Zijn er ook bijzondere planten en bomen die je tegenkomt?

.....

5. Herken je deze onderdelen in het landschap?

- Engelse tuin
- Moes- en bloementuin
- Eikenlaan
- Weiland
- Hakhoutbosje
- Duindekzand

6. Kruis op de plattegrond deze onderdelen aan.

7. Ga de laatste 5 minuten bij elkaar zitten en voeg al jullie antwoorden samen. Wat valt je op?

.....

PLATTEGROND

Gebruik gronden en inrichting landschap: zie landschapsplan

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Opdracht over wonen en werken op de Vlaminckhorst

In de klas

a. Zoek en bekijk de bronnen 4 en 5.

Deze bronnen vertellen het persoonlijke verhaal en herinneringen van een bewoner en een eigenaar van de Vlaminckhorst. Het zijn verhalen die niet vergeten mogen worden omdat ze ons vertellen over een tijd die we straks niet meer kennen. Deze bronnen zijn fragmenten uit interviews. Interviewfragmenten horen bij Annie de boerendochter en Jan, de zoon van de eigenaar van de Vlaminckhorst. De interviews zijn gehouden door Ewout van der Horst van de IJsselacademie. Belangrijk werk om het boerenleven in Salland in persoonlijke verhalen goed vast te leggen voor later.

Beantwoord de volgende vragen bij bron 4:

- Wanneer is Annie geboren? Hoe oud is zij tijdens het interview?

.....

- Wat vertelt ze over het ophalen van de pacht door de eigenaar. Hoe verliep dat bezoek?

.....

- Welke spelletjes speelde Annie rond de Vlaminckhorst?

.....

- Wie woonden en werkten er op de boerderij van Annie?

.....

- Is Annie wel of niet blij dat de Vlaminckhorst verkocht is en nu weer wordt opgeknapt?

.....

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Beantwoord de volgende vragen bij bron 5:

- Waar is Jan geboren? Hoe oud is hij tijdens het interview?

.....

- Wat vertelt Jan over de bevrijding in de oorlog op de Vlaminckhorst?

.....

- Wat vertelt hij over het omgaan met de boer en zijn gezin: de pachtersfamilie?

.....

- Welke spelletjes deed Jan rond de Vlaminckhorst?

.....

- Is Jan wel of niet blij dat hij de Vlaminckhorst heeft verkocht en dat het nu weer wordt opgeknapt?

.....

b. Op de Vlaminckhorst wordt al eeuwenlang gewoond en gewerkt. Wat gebeurde waar en door wie?

Zoek de juiste omschrijving bij het onderdeel. Trek een lijntje.

Gebruik een zoekmachine op internet of gebruik de digitale bron:

<https://www.entoen.nu/nl/overijssel/salland/heino-in-de-klas/vlaminckhorst>

• Karnhuis	• Dit was verboden terrein voor de kinderen van de boer en boerin.
• Spieker	• Hier stonden de koeien en sliepen de knecht en de meid.
• De deel	• Hier woonde de eigenaar van het landgoed in de zomer.
• De jachtkamer	• Hier verwerkten de boer en boerin de melk van de koeien.

WERKBLAD

NAAM:

.....

SCHOOL:

.....

GROEP:

.....

Buiten bij de Vlaminckhorst

Loop een ronde om de gebouwen van de Vlaminckhorst. Gluur lekker naar binnen!

1. Op de plattegrond die je hebt gekregen zie je de gebouwen van de Vlaminckhorst.

- Zoek het spieker en kruis het aan op de plattegrond.
- Zoek het karnhuis en kruis het aan op de plattegrond.
- Zoek de deel en kruis het aan op de plattegrond.
- Zoek de jachtkamer en kruis het aan op de plattegrond.

2. Door hoeveel ramen kun je naar binnen gluren op de Vlaminckhorst? Tel en gluur!

3. Bekijk het spieker van veraf

- Welke vormen zie je terug in dit gebouw?
- Hoe is het spieker verbonden aan de boerderij?

4. Bekijk het karnhuis van dichtbij

- Wat zou een paard hier in het karnhuis hebben moeten doen?

.....

- Hoe kwam het paard binnen?

.....

- Waar zou het paard te eten hebben gekregen op de Vlaminckhorst?

.....

5. Waar zouden Jan en Annie hebben gespeeld? Speel een van hun spellen: verstoppertje, zakdoekje leggen of tikkertje. Of verzin een ander leuk Vlaminckhorst-spelletje wat je hier kunt doen.

Misschien is Annie nog aanwezig. Annie vertelt graag over de tijd dat ze hier op de boerderij woonde. Wat wil je Annie nog vragen? Ga de laatste 5 minuten bij elkaar zitten en voeg jullie antwoorden samen.

PLATTEGROND

